

A86/28

16 juli 1986

OPNIEUW EEN "WERELDVREDESCONGRES" VAN DE WERELDVREDESRAAD

Van 15 tot en met 19 oktober a.s. wordt in Kopenhagen een "Wereldcongres gewijd aan het Internationale Jaar van de Vrede" gehouden. Het initiatief tot het houden van deze bijeenkomst van naar verwachting 2500 a 3000 deelnemers uit alle delen van de wereld is afkomstig van de belangrijkste internationale communistische mantelorganisatie, de Wereldvredeesraad (WVR). Deze organisatie streeft ernaar om bij dergelijke bijeenkomsten, die zij in de regel om de drie jaar organiseert, zoveel mogelijk andersdenkenden bereid te vinden een uitnodiging te accepteren. Vele wegen worden bewandeld om een zo mogelijk zeer uiteenlopend publiek naar mantelmanifestaties te krijgen met de bedoeling daar propagandistisch gebruik van te maken en nieuwe contacten in interessante doelgroepen aan te knopen. Ondertussen wordt er wel zorg voor gedragen dat zowel de organisatie als de ruime meerderheid der aanwezigen uitgesproken pro-Moskou zijn.

Evenals vorige keren heeft de WVR duidelijk moeite met het slagen in deze opzet. Veel Westerse vredesorganisaties, maar ook politieke partijen en vakbonden en dergelijke, komen nadrukkelijk op voor de belangen van onafhankelijke vredesgroepen en mensenrechtenbewegingen in Oost Europa en de Sovjetunie, die categorisch zijn uitgesloten van dit niettemin als 'open' gekwalificeerde evenement. Uit solidariteit met hun aldus monddood gemaakte onafhankelijke gesprekscontacten weigeren vele prominente potentiële deelnemers aanwezig te zijn, om te voorkomen dat de WVR goede sier maakt met hun naam. De voorbereidingen gaan desondanks onverminderd voort.

De eerste signalen dat de Wereldvredeesraad van plan was in 1986 opnieuw een grote vredesconferentie te organiseren, dateren van een bijeenkomst in Boekarest, 3 tot en met 5 juli 1984, waarop door een vertegenwoordiger van de WVR werd aangekondigd dat zijn organisatie van plan was in 1986 een wereldcongres van vredesactivisten te organiseren. Om niet op voorhand potentiële deelnemers af te schrikken werd vervolgens de identiteit van de werkelijke initiatiefnemer en stuwende kracht achter het geheel, de WVR, verborgen achter een 'groep Deense persoonlijkheden'. Deze groep nodigde eind juni 1985 een tachtigtal vertegenwoordigers van nationale en internationale organisaties uit om

het 'Deense' plan voor een internationaal vredescongres te bespreken.

De oprichting in de herfst van 1985 van een Deens voorbereidingscomite onder voorzitterschap van de niet-communistische, negentigjarige, Hermod LANNUNG, was duidelijk bedoeld om het schijnbaar Deense karakter van het initiatief te onderstrepen. LANNUNG is president van de in Amsterdam gevestigde niet-communistische Wereld Associatie van Wereld Federalisten (WAWF). Hij is evenwel tevens een van de vice presidenten van het nauw met de Wereldvredesraad verweven Internationale Liaison Forum van Vredeskrachten (ILF) waarvan Romesh CHANDRA, de president van de WVR, voorzitter is.

Deze camouflage van de WVR was aanvankelijk niet zonder succes, hetgeen overigens voornamelijk te danken was aan het feit dat er nog geen ruchtbaarheid aan de plannen gegeven werd. Eind 1985 kwam daar verandering in. Onder de uitnodiging die na de eerste internationale voorbereidingsvergadering werd opgesteld om belangstelling te wekken voor het congres prijken de handtekeningen van 21 'internationale persoonlijkheden'. Onder hen Romesh CHANDRA, de enige van wie expliciet een functie bij de Wereldvredesraad werd vermeld. CHANDRA bevond zich evenwel in een voor hem geenszins onbekend gezelschap : 15 andere ondertekenaars waren ook rechtstreeks met de Wereldvredesraad verbonden, al werd daarvan geen gewag gemaakt. De andere vijf waren overigens ook allang geen debutanten meer op het terrein van mantelmanifestaties.

Mede naar aanleiding van deze verhulling ontstond in brede kring twijfel over de ware aard en het karakter van zowel organisatie als congres. Een woordvoerder van de Deense Sociaal Democratische Partij, die tot dan toe van plan was geweest deel te nemen, verklaarde dat de organisatoren niet de indruk moesten wekken dat de Sociaal Democraten direct bij de voorbereidingen betrokken waren; zijn partij zou juist overwegen zich terug te trekken. Een afwachtende houding werd ook aangenomen door bijvoorbeeld de Zweedse vredesraad, de Deense United Nations Association, en zelfs door de WAWF. In een fors aantal andere organisaties die de WVR graag zou zien deelnemen, barstte eveneens een interne discussie los over de gang van zaken rond het congres. Als gevolg van deze ontwikkelingen ontstond in de voorbereidingsgroepen een nerveuze stemming die tijdens de eerste voorbereidende vergaderingen tot uiting kwam in onenigheid over allerlei zaken. Om weer enigszins grip op de zaak te krijgen dicteerde de Russische ambassade in Kopenhagen dat organisatorische problemen voortaan via de ambassade rechtsreeks met Moskou besproken dienden te worden in plaats van via het Wereldvredesraadkantoor in Helsinki.

In Denemarken probeerden de organisatoren intussen hun gezicht te redden. Om diegenen die hadden afgehaakt op andere gedachten te brengen maakten ze bekend dat Hermod LANNUNG was voorgedragen voor de Nobelprijs voor de Vrede, en dat Rajiv GANDHI was uitgenodigd voor de opening van het congres. Ook vertelde het blad van de Deense communistische partij dat de Westduitse SPD een financiële campagne was begonnen ter ondersteuning van het congres. Dat bleek onjuist: de SPD eiste een officiële rectificatie en kreeg excuses aangeboden.

Inmiddels heeft de tweede internationale voorbereidingsvergadering plaatsgevonden, op 4 en 5 juni jl. in Geneve. Ondanks eerdere toezeggingen dat het congres en het internationale voorbereidingscomite 'open en vrij toegankelijk' zouden zijn voor alle vredesactivisten van welke achtergrond dan ook, moest Hermod LANNUNG in Geneve op een persconferentie bekend maken dat niet-officiële vredesgroepen en organisaties in Oost Europa en de Sovjetunie niet uitgenodigd zouden worden. De pers zag niet over het hoofd dat deze kandidaat voor de Nobelprijs voor de Vrede daarmee die andere Nobelprijswinnaars WALESA en SACHAROV op een ongekende manier schoffeerde.

Een probleem voor de organisatoren is tenslotte ook de financiële situatie rond het congres. Zoals gebruikelijk proberen de Wereldvredesraad, het Sovjetvredescomite en het Sovjetvredesfonds de ware omvang van hun financiële ondersteuning te verbergen. Voor ondermeer Deense bijdragen moet er echter verplicht een open en verificerbare rekening worden aangehouden. Een aantal kritische deelnemers heeft bovendien geest dat gezien het 'Deense' karakter van het congres, het geld ook uitsluitend uit 'Deense' bron mag komen. De communistische kringen in de voorbereidingscomitees hebben echter besloten dat er toch een open en een geheime rekening zullen zijn.

Het totale budget van het congres belooft ongeveer twee miljoen Deense Kronen. Een door de Deense vakbonden op touw gezette fondsenwerving mikt op ongeveer een derde van dat bedrag, maar naar verluidt is er voorlopig geen sprake van dat dat doel gehaald wordt. Tot die tijd vergoedt de Wereldvredesraad met gulle hand 'onkostendeclaraties'.

Organisatoren en deelnemers trachten op allerlei, vaak inventieve wijze geld en subsidies los te peuten door het congres in verband te brengen met de Verenigde Naties en het door de VN geproclameerde Internationale Jaar van de Vrede. Aan het Deense parlement werd bijvoorbeeld in verband met 'het congres gewijd aan het internationale jaar van de vrede' een subsidie gevraagd van bijna drie miljoen Kronen. In plaats van de Wereldvredesraad financieel te steunen besloot het Deense parlement echter tot een subsidie aan de nationale United Nations Association, voor activiteiten in het kader van dit speciale VN jaar.

Nederlandse voorbereiding

Langzaamaan begint de deelname aan het Wereldvredescongres ook in Nederlandse 'vredesbewegingen' vorm te krijgen. Na een eerste voorbereidende bijeenkomst op 12 maart jl. in Utrecht vond op 6 mei in dezelfde stad de eerste uitgebreide nationale voorbereidingsbijeenkomst plaats. Onder leiding van het driemanschap Karl DERKSEN, Adrienne van MELLE-HERMANS en Miklos RACZ spraken de aanwezigen, die zo op het oog een keur van vredesorganisaties vertegenwoordigden, over de Nederlandse inbreng in het Wereldvredescongres.

Volgens Karl DERKSEN, die zich tijdens deze bijeenkomst presenteerde als lid van de Berliner Konferenz Europaischer Katholiken, zou het congres in Kopenhagen een 'open' manifestatie worden voor personen die ijveren voor de vrede waarbij er alle ruimte zou zijn voor individuele opvattingen.

Op vragen naar de uiteindelijke betrokkenheid van de Wereldvredesraad bij het congres werd nauwelijks ingegaan. Toch hebben ook de Nederlandse coördinatoren direct of indirect sterke banden met de WVR. Zowel Miklos RACZ als Karl DERKSEN zijn op de grote vergadering van de Wereldvredesraad in Sofia, april 1986, gekozen in belangrijke bestuursfuncties, terwijl Adrienne van MELLE-HERMANS actief is in Vrouwen voor Vrede, de Women's International League for Peace and Freedom (WILPF) en de Christelijke Vredesconferentie (CVC), een nauw met de WVR samenwerkende internationale mantelorganisatie. In de stuurgroep die de praktische voorbereidingen in Nederland moet gaan regelen hebben vertrouwelingen van RACZ en DERKSEN zitting genomen.

Om de Nederlandse deelname enig gewicht te geven zal getracht worden een zo breed mogelijk samengestelde delegatie af te vaardigen, waarin liefst enige personen met (inter-)nationale naamsbekendheid zijn opgenomen, zoals de generaal b.d. Von MEYENFELDT en de PvdA senator Frans UYEN. Vredesbewegingen als het IKV en Pax Christi Nederland hebben vooralsnog besloten niet deel te nemen.

Dat het Wereldvredescongres in Kopenhagen plaatsvindt, en niet zoals lange tijd gebruikelijk in een communistisch land, heeft voor de Nederlandse deelnemers het nadeel dat zij zich nu niet gratis de geneugten van het 'reeële socialisme' kunnen laten welgevallen, maar zelf een bijdrage moeten leveren in de deelname- en verblijfskosten. Om die eigen bijdrage zo laag mogelijk te houden zullen subsidies worden aangevraagd bij het Ministerie van Buitenlandse Zaken en, via lokale activisten, ook bij gemeenten die zich kernwapenvrij hebben verklaard.

Conclusie

In organisatorisch en financieel opzicht zijn de voorbereidingen voor het Wereldvredescongres totnu toe allerminst bevredigend verlopen voor de Wereldvredesraad. In een poging om zich toch van een politiek breed samengestelde deelname te verzekeren wordt door de organisatoren thans geschermd met invitaties aan Rajiv GANDHI en Edward KENNEDY om het congres te openen. Zelfs als zij daarmee instemmen, wat niet waarschijnlijk is, moet betwijfeld worden of dat de overwegend negatieve indruk kan wegnemen die omtrent aard en karakter van de manifestatie is ontstaan. Het congres zal echter hoe dan ook doorgang vinden : het verlies aan tijd, geld, maar vooral aan prestige zou immers onaanvaardbaar zijn voor Moskou.